

Atomavtalen med Iran og Strålevernets rolle

Norge og Strålevernet bidro i desember 2015 til å oppfylle atomavtalen med Iran. Ekspertene fra Strålevernet verifiserte og kontrollerte transporten av naturlig uran til Iran. 60 tonn naturlig uran ble transportert til Iran i bytte mot transport av anriket uran ut av landet. Dette inngikk som en viktig del av atomavtalen med Iran fra juli 2015. Avtalen kom i stand for å forsikre seg om at Iran ikke har til hensikt å utvikle atomvåpen.

Atomavtalen med Iran

I juli 2015 ble en avtale inngått mellom Iran og P5+1 landene (de fem faste landene i FNs sikkerhetsråd (USA, Storbritannia, Frankrike, Kina, Russland) og

Tyskland, med en rekke vilkår som Iran måtte oppfylle. Hensikten var å sikre at Irans kjernefysiske virksomhet er til sivil bruk og ikke for å produsere atomvåpen. Avtalen er viktig for å forsikre seg om at Iran ikke har til hensikt å utvikle atomvåpen. Til gjengjeld skal P5+1

landene og EU oppheve sanksjoner mot landet. Det Internasjonale atomenergibyrådet (IAEA) har som rolle å verifisere at Iran oppfyller sine forpliktelser i avtalen.

Ett av vilkårene var at Iran skulle begrense mengden anriket uran i landet til ikke mer enn 300 kg, og Iran måtte derfor sende 11 tonn uran, som de selv har anriket, ut av landet. Ifølge avtalen skulle Iran kunne bytte sitt anrikete uran i en «økonomisk ekvivalent» mengde naturlig uran.

Uranet var i form av «yellowcake». Dette er en type konsentrert uranpulver, som produseres gjennom å male og kjemisk behandle uranmalm. Yellowcake er naturlig, ikke anriket uran.

Denne operasjonen bidrar til å redusere mengden overskuddsmateriale av anriket uran som Iran kan oppbevare i henhold til atomavtalen fra juli 2015. Den reduserer muligheten Iran har til raskt å kunne produsere materiale som kan brukes i kjernevåpen.

Norges rolle i avtalen

Etter forespørsel fra USA, besluttet Norge seg for å bidra til gjennomføringen av avtalen gjennom å finansiere kjøp og transport av 60 tonn naturlig uran fra Kazakhstan til Iran. Kazakhstan ble valgt fordi de er verdens største utvinner av naturlig uran, og de er i geografisk nærhet av Iran.

Totalt bidro Norge med om lag 6 millioner dollar.

Statens strålevern fikk i oppdrag fra Utenriksdepartementet å verifisere leveransen, og følge transporten fra Kazakhstan til Iran.

Kompetanse og målekapasiteter

Strålevernet har kompetanse og målekapasiteter for å kunne gjennomføre avanserte målinger i felt, noe som er viktig når det gjelder den norske atomberedskapen. Dette er også viktig for vårt nasjonale arbeid med å verifisere nukleært materiale ved de norske atomanleggene, og i det internasjonale arbeid for å hindre smugling av radioaktivt materiale og for at nukleært og radiologisk materiale ikke skal komme på avveier. Strålevernet hadde dermed nødvendig kompetanse og ressurser til å gjennomføre oppdraget fra UD da forespørselen kom.

Verifiserte leveransen

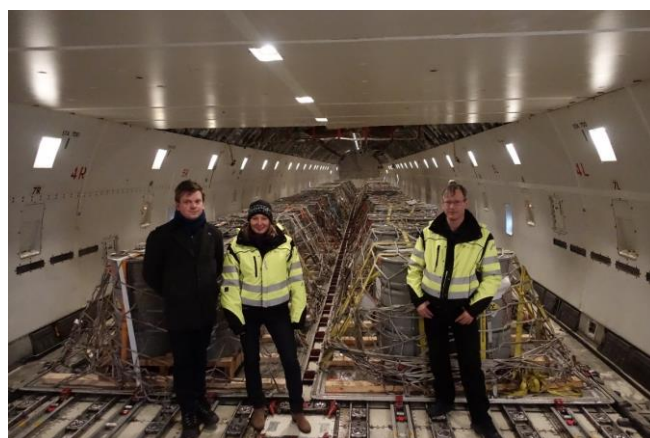
I desember 2015 reiste representanter fra Strålevernet til Shymkent i Kazakhstan for å verifisere

leveransen av 172 tønner med totalt 60 tonn naturlig uran. Arbeidet med å verifisere materialet foregikk på produksjonsanlegget Baiken-U, og på Shymkent internasjonale flyplass i Kazakhstan.

I Kazakhstan hadde Strålevernet et tett og velfungerende samarbeid med den norske ambassaden i Astana, med representanten fra ACA International LLC som var ansvarlig for logistikken rundt transporten, og med representanter fra KazAtomProm, som er produsent og selger av det naturlige uranet.

Strålevernet verifiserte uranleveransen ved å gjennomgå dokumentasjonen (kontroll av ID og vekt i forhold til inventarliste), måling av doserate på hver tønne og mer detaljerte målinger, som spekter og anrikning, på et utvalg tønner. Dette ble gjort for å bekrefte at materialet i tønnene ga fra seg stråling som var i samsvar med egenskapene til naturlig uran.

Strålevernet kontrollerte forseglingen av materialet underveis i prosessen og Strålevernet var også med i flyet da materialet ble transportert fra Shymkent i Kazakhstan til Isfahan i Iran 27. desember 2015.

I Iran ble materialet overlevert til iranske myndigheter. Strålevernet kunne bekrefte at materialet som ble transportert var i henhold til avtalen, 60 tonn med naturlig, ikke anriket uran.

28. desember 2015 forlot et skip med 11 tonn anriket uran Bushehr i Iran med kurs for St. Petersburg i Russland. Dette bidro til at Iran kunne oppfylle sine forpliktelser i henhold til atomavtalen.

Sanksjonene mot Iran, relatert til Irans kjernefysiske program, ble hevet den 16. januar 2016.